

דרוש לשבת הגדול

ומעת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל א' לעולה

קרבן ישראל ב' שעירים, שלשעיר יש דם, ויש גוף. שעיר לה', דמו דומה לדם הקדוש של האדם, שהדם בנפש יכפר, לעשות ישראל קדושים וטהורים לגמרי. והשעיר לעזעזל, גופו בא לכפר על חטא ישראל, ונקרא שעיר על שם השערות, שהם כמו חטאים של עם ישראל שאינם חלק ממנו בעצם, אלא חוץ ותוספת לנו, ולכן גם זה מכפר. **אמנם, עתה בגלותנו שאין לנו שעירים ואין לנו כהן, כפרתנו בו יתעלה.**

החטא הוא חיצוני לכלל ישראל, ובזמן הזה כפרתנו ביום כפורים מה' ישיר בלי קרבנות

נצח ישראל פרק ד'

ויש לך לשאול, למה חרב בית המקדש ראשון בעון אלו ג' עונות, ואילו מקדש שני בשביל שנאת חנם. .. ועוד, כי אלו ג' עבירות, דהיינו עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, יש להם ענין אחד, כי בשלשתן יהרג ואל יעבור (סנהדרין עד ב), ולמה נשתתפו שלשתן בחורבן. והפירוש אשר הוא לפי פשוטו, כי מקדש ראשון היה השכינה ביניהם, וזהו מעלת בית המקדש ראשון שהיה מיוחד במעלה שהיתה השכינה שורה בו. ולפיכך חורבן שלו כאשר לא היה ראוי שתשרה שכינה ביניהם, דהיינו כשטמאו את בית המקדש, ואין השם יתברך שורה בתוך טומאתם, אם לא כאשר היה החטא בשוגג, ואז כתיב (ויקרא טז, טז) "וכן יעשה לאוהל מועד השוכן אתם בתוך טומאתם". ואלו ג' חטאים נקראו טומאה, כדאיתא במסכת שבועות בפרק קמא (ז ב) "וכפר על המקדש מטומאת בני ישראל" (ר' ויקרא טז, טז), יש לי להביא בענין זה עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים. עבודה זרה, דכתיב (ויקרא כ, ג) "למען טמא את מקדשי". גלוי עריות, דכתיב (ר' ויקרא יח, כד - כו) "ולא תעשו מכל התעבות ולא תטמאו בכל אלה". שפיכות דמים, [דכתיב] (ר' במדבר לה, לד) "ולא תטמאו את הארץ אשר אני שוכן בה". ולפיכך בשביל אלו ג' טומאות חרב הבית. אבל מקדש שני, שלא היתה השכינה שורה בו כמו במקדש ראשון, ולכך לא נחרב בשביל אלו ג' עבירות. אבל מעלת מקדש שני היה מחמת ישראל עצמם. ודבר זה ברור, כי ישראל הם מתאחדים על ידי בית המקדש שהיה להם; כהן אחד, מזבח אחד, ונאסרו הבמות, שלא היה פירוד וחלוק בישראל. והדבר הזה מבואר, ועוד יתברר בפרק שאחר זה. לכך בית המקדש על ידו הם אומה אחת שלימה. ומפני כך נחרב הבית בשביל שנאת חנם, שנחלק לבבם, והיו מחולקים, ולא היו ראויים למקדש אשר הוא התאחדות ישראל. ופירוש פשוט הוא.

ה' לא סובל את הטומאה, והעברה. בית המקדש מאחד את כלל ישראל. הכהן גדול הוא אוהב שלום ורודף שלום. כהנים: מברכין את עמו ישראל באהבה. יסוד הגאולה הוא אחדות בעם ישראל, וכפי שנראה להלן.

דרוש לשבת תשובה

ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר

ילקוט שמעוני: ה' לוקח עברות שלנו ושם אותם על עשיו.

אלא, חטא ישראל מצד יצר הרע, ועשיו מסמל את יצר הרע. כמו שכתוב בעשיו הנה עשיו איש שעיר. ו"שעיר" בגמטריא "היצר הרע". עוד יש לפרש, שזה רמז על הגאולה העתידה, כי ביום הכיפורים תוקעין תקיעה שהנשמה שוחררה מיצר הרע והוי בת חורין, והשופר סימן לחירות. ולעתיד לבוא העברות על עשיו, שחטאנו מחמת כובד שעבוד מלכויות, ועוד שהם גרמו לנו עניות שגורם לאדם להרהר אחר מדת דינו של ה', ולכן ראוי לעתיד לבוא החטאים עליו.

שעבוד מלכויות גורמת לנו עברות

גבורות ה':

כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו

המצרים דבוקים בזנות, ועם ישראל במצרים הבדילו עצמם מזה, כי זרענו זרע אמת, "שבטי י-ה עדות לישראל", בזה שיחד ה' שמו עלינו, ראיה שהיינו פרושים מעריות. כמו שהיה רק א' שזנתה, "ויצא בן אשה ישראלית, והוא בן איש מצרי", מכלל שהשאר היו פרושים מעריות. וכן בשהש"ר על הפסוק "גן נעול אחותי כלה", אלו הבתולות. הרי כי ישראל הפכים

תפארת ישראל פרק לו

הדבור הקדוש הראשון (שמות כ, ב) "אנכי ה' אלקיך וגו'". הרבה מבני אדם היה קשה להם (אם) [עם] הדבור הראשון "אנכי ה' אלהיך", הרי אין זה מצוה כלל. שאם היה מצוה, היה לכתוב מלשון צווי 'אנכי אשר הוצאתיך מארץ מצרים אהיה לך לאלקים'. כי מה שאמר "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", אין כאן מצוה כלל. ולפיכך הרבה בני אדם אשר לא ראו אור החכמה, והיו הולכים אחר סברת לבם, נשענים על דעתם מה שהיה נראה להם, ולא חפשו החכמה במטמוניות חכמים. והיו אומרים כי התחלת עשרת הדברים הוא מן (שם פסוק ג) "לא יהיה לך אלהים אחרים". והיו נותנים סברות בדויות למצא עשרת הדברים. זה אמר כי "לא יהיה לך" ו"לא תשתחוה להם" (שם פסוק ה) הם שנים. והנה שחו עד עפר ולא קמו, לטעות טעות כזה. ויש שהיו אומרים כי "לא תחמוד בית רעך" ו"לא תחמוד אשת רעך" (שם פסוק יד) הוא לשנים. ובודאי אין חמדה לפירוש הזה, ואין להזכיר דברים כאלו.

אבל בודאי הדבר הברור כי "אנכי ה' אלקיך" הוא הראשון. ופירושו "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולכך לא תכפור בי לומר שאיני אלקיך חס ושלום. ומה שלא אמר 'אנכי אהיה לך לאלקים', כי היה זה משמע כי מצוה זאת כמו שאר מצות, כמו שאמר "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", ואפשר שיעשה לו אלהים אחרים, וכן כל המצות. אבל "אנכי ה' אלקיך", אף אם לא יקבל אותו האדם לאלוה, הוא אלקים שלו, והוא מלכו מצד עצמו... וכדי שלא יטעה האדם בטעותו לומר כי אפשר שיפרקו עולו מהם, וכמו מלך בשר ודם יכולים העם לפרוק עולו מאתו, עד שאינו מלך עליהם, אמר בלשון הזה "אנכי ה' אלקיך וגו'", כלומר על כל פנים אני אלקיך מצד עצמי. ואלו אמר 'אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים אהיה לך לאלקים', היה משמע שאפשר להם לעבור ולפרוק עולו מאתם, כי הוא אלקיהם מצד הפועל כאשר מקבל אותו לאלקים, אבל לא מצד עצמו. לכך אמר "אנכי ה' אלקיך" כי הוא אלקיהם מצד עצמו, לא מצד הפועל. ופירוש "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", כלומר שאני אלקיך, וכן תקבל עליך אלקותו.

ועוד כי בדבור "אנכי ה' אלקיך", שהוא קבלת אלקותו ומלכותו עליהם, לא שייך בזה ציווי וגזרה. שאם אין הוא מלך ואלקיהם, לא שייך גזרה עליהם. כי אין גזר גזירה עליהם אלא אם כן הוא מלך קודם, ואחר כך גזר גזרה. ואם הוא מלך כבר עליהם, אם כן אין צריך לומר 'קבלו מלכותי', שהרי כבר מלך. ולכך לא יכול לומר המלך 'אני גזר על הבריות שתקבלו אותי למלך'; שאם אין הוא מלך שלהם, לא שייך אליו גזרה שיגזור על דבר. ואם הוא מלך כבר, אין צריך לגזור שתקבלו מלכותי, שהרי הוא כבר מלך. רק יאמר 'ידעתם שאני מלך שלכם, ולכך כן תעשו לקבל מלכותי'. לכך בא דבור ראשון בלשון זה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", וכיון שהוצאתיך מארץ מצרים, תקבלו מלכותי.

ובמכילתא (שמות כ, ג) "לא יהיה לך אלהים אחרים", למה נאמר, לפי שנאמר "אנכי ה' אלקיך". משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו, גזור עלינו גזרות. אמר להם, כשתקבלו מלכותי אגזור עליכם גזרותי, שאם מלכותי לא יקבלו, גזרותי לא יקבלו. כך אמר להם הקב"ה לישראל "אנכי ה' אלקיך וגו'", וקבלתם מלכותי, קבלו גזרותי "לא יהיה לך אלהים אחרים". רבי שמעון בן יוחאי אמר, הוא שנאמר להלן (ויקרא יח, ב) "אני ה' אלקיכם" שקבלתם מלכותי בסיני, קבלו גזרותי "כמעשה ארץ מצרים וגו'" (שם פסוק ג). הוא שנאמר כאן "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" וקבלתם מלכותי, והן קבלתם מלכותי באהבה, קבלו גזרותי, עד כאן.

והנראה בזה, שבא ליישב מה שלא נאמר כאן ציווי בדבור הראשון של "אנכי". ועל זה אמר מפני כי כבר קבלו מלכותי במצרים, ולכך אמר "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך וגו'", וקבלתם שם מלכותי. ואם תאמר, אם כן לא נצטוו עשרת הדברות בסיני, והכתוב אומר (דברים ד, יג) "ויגד לכם בריתו את עשרת הדברים". שאין זה קשיא, כי כאן חזר להזכיר מה שקבלו אותו לאלקים

איזה מן טפשות זה, לקבל את מלכות ה', ולא לקבל גזרותיו. אין דבר כזה. זה תלוי בזה. מי שמקבל מלכותו, חייב לקבל גזרותיו, אחרת, אינו מקבל מלכותו.

נצח ישראל פרק כה

התבאר לך בפרק שלפני זה, שהשם יתברך, אשר נתן ישראל בגלות, גזר קיום הגלות גם כן. שהדבר אשר הוא שנוי, יוצא מסדר המציאות, צריך שמירה וחיזוק ביותר שיעמוד. לכך גזר השם יתברך אופן קיומו. ולכן צריכים ישראל, בגלותם שנתנם השם יתברך תחת האומות. ודבר זה הוא בטול לישראל, שאינם נחשבים אומה לעצמה כאשר הם פזורים ונפרדים בין האומות. וידוע כי הדבר שהוא שלם, אינו ממחר להיות נשבר, כמו הדבר שאינו שלם רק הוא חלק. ולכן אף שישראל הם נחלקים ופזורים הם בין האומות, ואינם שלימים להיות אומה שלימה ביחד, מכל מקום אותם שהם ביחד צריכין שיהיו נשמרים מן החלוק והפירוד. כי הדבר שהוא חלק בלבד אינו חזק, והוא מוכן לקבל התפעלות יותר. ודבר זה התבאר פעמים הרבה, כי החלק הוא חסר בעצמו ואינו חזק, שהרי הוא חלק בלבד, ואינו שלם. ודבר כמו זה מוכן לקבל התפעלות מן אשר

פועל בו. ואינו כן הדבר שהוא שלם בעצמו, מאחר שהוא שלם בעצמו הוא חזק יותר, ואינו מוכן לקבל התפעלות. וכך הם ישראל בעצמם; אם הם אומה שלימה, ואינם נחלקים כלל, אז אינם מוכנים לקבל התפעלות בגלותם. וכאשר הם נחלקים, אז חס ושלום הם מוכנים לקבל ההתפעלות, והם מקבלים התפעלות מן אשר יפעל בה חס ושלום. והחכמים הנאמנים גלו דברים אלו בחכמתם הרמה והנשאה. אמרו בספרי (במדבר ו, כה) רבי אלעזר הקפר אומר, גדול השלום שאפילו עובדין עבודה זרה אמר הקב"ה אין השטן נוגע בהם, שנאמר (ר' הושע ד, יז) "חבור אפרים עצבים הנח לו". אבל משנחלקו מה נאמר (הושע י, ב) "חלק לבם עתה יאשמו הוא יערוף מזבחותם ישדד מצבותם". הא לך גדול השלום ושנאוי המחלוקת, עד כאן בספרי. ואתה בן אדם, פקח עיניך והבן הדברים האלו מאוד, על הלשון הזה אשר אמרו 'אין השטן נוגע בהם'. כי השטן, אשר יש לו כח על ההעדר וההפסד, אין נוגע בהם. וזה מפני כי השלום הוא מסולק מן ההעדר, מצד השלימות אשר בו. לכך כאשר יש כאן אומה שלימה בלתי מחולקת, אין השטן נוגע בהם ושולט עליהם, לסבת השלימות אשר בהם. אבל כאשר חלק לבם, ונחשבו חלק בלבד, וכל חלק הוא חסר, "עתה יאשמו" על ידי השטן. ודבר זה בפרט בישראל, כי הם בעצמם עם אחד אומה שלימה, שאין זה בשאר אומות. ומאחר שהם אומה יחידה שלימה, כמו שבארנו בחבור גבורות ה' בכמה מקומות, אין ספק כאשר יש שלום ביניהם, ראוי שאין השטן - שהוא הכח על ההעדר - שולט בהם. ועתה עם ממושך וממורט (ישעיה יח, ז), אשר הכל מושלים עליו, איך לא יעלה על דעתם דברים אלו. ודבר זה תמצא תמיד, שכל דבר כאשר בא עליו דבר מתנגד לבטל מציאותו, הנה הוא מכין עצמו בדברים אשר הם מועילים למציאותו, עד שיוכל לעמוד נגד המתנגד. וישראל אשר הם בגלות, ראוי להם שיהיו מכינים עצמם, שלא יהיו מקבלים התפעלות מן אשר גובר עליו.

ויותר מזה, כי כאשר יתבונן האדם, כי אין ענין זה רק להוסיף עצם הגלות. כי כאשר תדע, כי עצם הגלות הוא הפיזור שנתפזרו ונתחלקו ישראל. והנה כאשר הם מחולקים גם כן בעצמם, הנה עוד מוסיפים חלוק ופיזור יותר על מה שנתן השם יתברך אותם. והפך זה כאשר הם עם אחד, הנה נחשב דבר זה יציאה מן הפיזור והגלות. גם דברים אלו גילו חכמים בדבריהם הנחמדים, וביארנו אותם למעלה, כמו שאמרו (ברכות ח א) כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור, מעלה עליו הכתוב כאילו פדאני לי ולבני מבין האומות. ומה שאמר 'מתפלל עם הציבור' פרשנו למעלה, עיין שם. ואין ספק, כי כאשר יש כאן בחינה מה של יציאה מן הגלות, כמו שהוא כאשר ישראל הם מתאחדים ואינם מחולקים, (וזה נחשב שהם יוצאים מן הגלות. כי בגלותם הם פזורים בין האומות, וכאשר ישראל מתאחדים - דבר זה נחשב שהם יוצאים מן הגלות. ודבר זה הוא גורם שיהיה להם יציאה לגמרי מן הגלות.

וכשם שקיום ישראל היא השמירה מן חלוק עצמם, שבזה יהיו אומה שלימה, וזהו קיום ישראל בגלותם. וכן ההבדל מן האומות - עד שהם אומה שלימה בעצמם - הוא קיום ישראל. שאם אין ישראל נבדלים מן האומות, הרי אינם אומה שלימה בעצמם. כי הדבר אשר הוא שלם בעצמו, הוא עומד בעצמו. ולכך הבדל ישראל מן האומות - עד שהם עומדים בעצמם ואין להם שום חבור אל האומות - הוא קיומם בגלותם.

כלל הדבר, כאשר ישראל הם אומה שלימה בעצמם, נבדלים מן האומות, אין האומות פועלים ושולטים בהם, כמו כאשר חלק לבבם בעצמם, או שיש להם חבור אל האומות אף במלבושיהם. ובני אדם גורעין מדבר זה מה שראוי לישראל האחדות, ולא יהיה להם חלוק ופירוד כלל, ומדבר זה גרעו. והוסיפו על החבור, שיש להם חבור מה שאין ראוי להיות להם חבור אל האומות. ודבר זה בעצמו הוא סבת הגלות.

וכבר נשאלנו על זה מן האומות, באמרם כי אתם אומרים כי ישראל הם האומה הטובה, ואם כן איך משתוקקין אל הרע תמיד. ולא שהם חפצים ברע למתנגדים להם בדתם, רק כי אותו אשר הוא עמיתו, עמו בתורה ובמצות, מבקש רעתו ולא טובתו, והתורה אמרה (ויקרא יט, יח) "ואהבת לרעך כמוך". ואולי אתם מפרשים, אשר הוא כמוך במעלה ובמדריגה - תאהב אותו. וכל אחד רואה עצמו שהוא יותר במעלה, ולכך אין צריך שיאהב את אחר, עד כאן שאלה שלו. ושאלה זאת היא שאלה קדומה מן האומות על ישראל. ובאמת דבר זה הוא גנאי נגד האומות, כאשר תראה בכל האומות שאין מדה זאת נמצא ביניהם.

וזאת תשובתנו על דבר זה; מה שאין האומה הזאת באהבה האחד עם אחיו, הוא עצם הגלות, שהפריד השם יתברך את חבור שלהם, וחלקם והפיצם. ומאחר שחלקם והפיצם, דבר זה גורם גם כן שיהיו מחולקים בדעתם. שאם לא היו מחולקים, לא היה מקויים בהם הפיזור והפירוד - אותם שהם אחד, ולב אחד להם. ואם יש להם לב אחד ביחד, אין כאן פיזור בין האומות. כי מה שיש להם לב אחד, הוא מחבר אותם יחד, וגזירת השם יתברך שיהיו מחולקים. ודבר זה הוא מתחייב פיזור ופירוד לבביהם. שאם היה האחד שמח בגדולתו וחפץ בשלוות של אחר, וכי היה זה פירוד, לא היה זה פירוד, רק חבור לגמרי.

האחדות היא סוד הגאולה

נתיבות עולם חלק ב' נתיב אהבת רע

ואהבת לרעך כמוך אני ה'.
מי שאוהב את ה', ודאי צריך לאהוב את מה שברא.

תפארת ישראל פרק לו

במדרש (ילקו"ש ח"א תרג), "והתקדשתם והייתם קדושים" (ויקרא כ, ז), רבי אבין אומר, העליונים שאין יצר הרע ביניהם, נתן להם קדושה אחת, שנאמר (דניאל ד, יד) "ובמאמר קדישין שאלתא". אבל התחתונים, לפי שיצר הרע מצוי בהם, נתן להם ב' קדושות, הלואי ויעמדו בב' קדושות. דכתיב "והתקדשתם והייתם קדושים". רבי אבא אמר, משל לבני מדינה שעשו ג' עטרות למלך. מה עשה המלך, נתן שתיים בראש בניו, ואחת בראשו. כך כל יום העליונים מכתירים לפני הקב"ה ג' קדושות. מה עשה הקב"ה, נתן אחת בראשו, ושתיים בראש בניו, שנאמר "והתקדשתם והייתם קדושים", עד כאן. דעת רבי אבין, כי שתי קדושות שנאמרו כאן. פירוש זה, כי יש לישראל הקדושה אחת במה שהם נבדלים בעולם הגשמי מן הדברים אשר הם חומרים, והשם יתברך הבדיל אותם מן האומות, וכדכתיב (ויקרא כ, כו) "ואבדיל אתכם מן העמים". וזה מה שנתן להם המצות, וזהו קדושה אחת שיש להם. הקדושה השנייה, מה שישראל יש להם התורה שהיא שכלית. ולכך אלו שתי קדושות; האחת, הם המצות, שבהם קדש השם יתברך את ישראל. הקדושה השנייה, התורה השכלית האלהית, והיא יותר.

ויש לפרש גם כן שתי קדושות שיש לישראל, הם; מצות לא תעשה, ומצות עשה. וקדושת מצות עשה יותר קדושה בהם ממצות לא תעשה, כמו שפירשנו זה במקום אחר.... ולכך מצות עשה דוחה מצות לא תעשה. והם שני קדושות שיש לישראל.